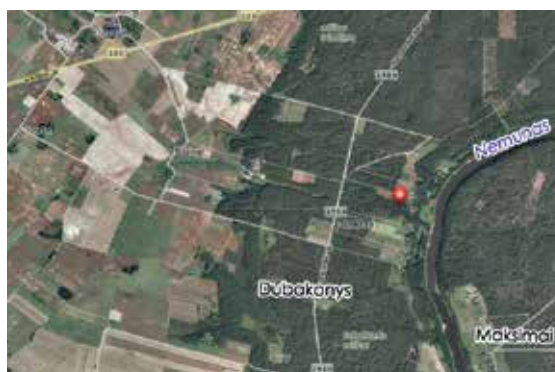

Panaros–Dubaklonio šaltinis

Šaltinio pavadinimas (sinonimai)	Baryno ravo šaltiniai
Koordinatės (LKS)	Baryno ravo ištakų vieta x – 506272; y – 5999794
	Baryno ravo pranykimo vieta x – 507665; y – 5999467
	Baryno ravo naujų ištakų vieta x – 508044; y – 5999392 (vykdytų tyrimų vieta)
	Baryno ravo žiotys prie Nemuno x – 508322; y – 5999262
Tyrimo data	2014-12-18
Turistinė vertė	😊 😊 😊 😊

Adresas ir prieinamumas lankyti

Varėnos r. sav., Merkinės sen., Dubaklonio k., išsidriekęs palei Nemuno kairįjį krantą tarp Dubaklonio ir Dūdiškės miškų. Kaimas ir ties juo kanjoniniame slėniuke (raguvoje) susiformavę saviti ir įdomūs pranykstantys ir vėl išnyrantys šaltiniai yra 5,8 km nuo Merkinės tilto prieš srovę Nemunu. Čia Nemunas tarp Maksimų ir Pašilingės kaimų dešiniajame krante bei Panaros, Dubaklonio kairiajame krante vakarų pusėn išriečia 2–3 km spindulio kilpą, į kurios išorinį galą per Dubaklonio kaimo vidurį net nuo Rūsingės kalvotų palaukių statmenai didžiąjai upei nusileidžia siaura ilga (apie 2,5 km) raguva. Jos dugnu tai srovėna, tai vėl pranyksta smulkaus upeliūkščio tėkmės, keliose vietose atsiranda ir vėl storasmėliuose pradingsta požeminės ištakos židiniai. Keliaujant ar lankantis Merkinėje ilgai netruktų žvilgtelėti ir į šią unikalią raguvą, ir į ją išgarsinusias „slapukes“ versmeles.

Baryno ravas vėlyvą rudenį

Keliaujant ar lankantis Merkinėje ilgai netruktų žvilgtelėti ir į šią unikalią raguvą, ir į ją išgarsinusias „slapukes“ versmeles.

Pavažiavus nuo Merkinės link Leipalingio ir ties Jonionimis kryžkelėje pasukus link Panaros (į pietus), iki Dubaklonio kaimo ir šaltinių tėra vos 6–7 km atstumas. Pagrindinis šaltiniuojantis židinytis atsiveria raguvos pabaigoje, pačiame panemunės kaimelyje. Dzūkijos nacionalinis parkas.

Orografinė padėtis, hidrogeologinės sąlygos ir aplinka

Dainavos fluvio-glacialinių žemumų srityje Dubaklonio–Panaros vietovė yra Merkio–Nemuno fluvio-glacialinės lygumos pietvakarinėje dalyje, kur nuo Nemuno į vakarus tolsta An-

čios zandrinė lyguma. Nemuno senovinį kelią žymi platus 4–5 km slėnis, ties Panaros kaimavietėje suklostytos plačios storasmėlės terasos. Pagal kilmę tai prieleidyninių vandens srautų ir upinės terasos, jų čia priskaičiuotume net iki šešių. Aukščiausią VI terasą sudaro 30–37 m virš upės iškilusi lyguma (102–110 m NN). Ši senoji terasa plačiu ruožu supa Merkinės ir Maksimonių kilpas, iš vakarų pusės Dubaklonio ir Panaros apylinkes (Piličiauskas, Baltrūnas ir kt., 2009). Dešiniajame Nemuno apyslėnyje dar likę Baltijos stadijos (fIIIbl) prieleidyninio ežero smulkaus smėlio plotų, daug kur vėjo papustytų. O kairiajame krante apyslėnį sudaro jau kiek senelesnis, gerokai griovų suraižytas Grūdės ledyno (fIIIgr) tekančio tirpsmo vandens suklostytas rupus, kartais žvirgždingas smėlis. Jis Panaros, Vilkantinio link pereina į morenines (gtIIIgr) riedulingo priemolio kalvas. Virš senosios VI terasos iškylančius žvirgždingus šlaitus ir Nemuno prievaginę pašlaitę juosia deliuvio (dIV) nuobirynai.

Siaura, ilga ir tiesi raguva – griova nuo Rūsingės smaigalyje (118 m NN) iki žiočių (73 m NN) į Nemuną stačiai nusileidžia net 45 m žemyn. Viršutinėje savo dalyje ji įsirėžusi į banguotai ar silpnai kalvotą (120–130 m NN) zandrą, o savo viduryje šlaitais nusprūsta į išplatėjusią lėkštą senąją VI terasą. Pačioje pabaigoje per žemesnių viršsalpinių terasų fragmentus nusileidžia iki Nemuno vagos. Tirtas ištakos židiny (šaltinis) liejasi raguvos pabaigoje prieš deliuvio (dIV) juostą, kiek aukščiau pašlaite (į V) nuo Dubaklonio kaimo pagrindinės gatvelės. Jis atsiveria raguvos dugne apie 100 m NN aukštyje ir 300 m nuo Nemuno vagos (72,6–73 m NN). Virš Nemuno vagos pakilęs apie 25–27 metrus. Šaltinis krentantis, maitinamas smėlinių nuogulų (aIII_{nm}(?), fIII_{nm}) gruntiniu vandeniu. Pagal netoli šioje vietoje įrengto gręžinio (gręž. 28886, Dubaklonis) duomenis, nuo žemės paviršiaus iki 18 m gylio čia slūgso įvairūs ir rupus, vietomis su rieduliais smėlis (fIII_{nm}), giliau – 18–32 m intervale – moreninis priemolis (gIII_{nm}), kuris iki 39 m gylio asluojamas nestoru molio sluoksniu (lgIII_{nm}). Po jais iki 62 m gylio glūdi Žemaitijos (gII_{zm}) morena su įsiterpusiu rupaus vandeningo smėlio tarpfluoksniu. Šio spūdinio (tarpmoreninio) tarpfluoksniu pjezometriniu lygiu nusistovi ties 84 m NN altitute, todėl spūdinis vanduo aukščiau reljefe besiliejančios šaltinio ištakos negali pasiekti. Todėl ir Panaros–Dubaklonio raguvos versmės maitinamos tik gruntiniu vandeniu, kurio srautas iš aukštesnių vietų krypsta į Nemuno slėnį. Kai kurios jų sezoninės, išdžiūstančios. Dažnai jų ištaką sugeria perdžiūstantis raguvos dugno laidus smėlis, filtracinį srautą nukreipdamas į požemio gilumą.

○ čia Baryno ravo vaga jau sausa

Panaros ir Dubaklonio kaimų apylinkėse Nemuno slėnio viršsalpinėse terasose atsiveria šaltiniai, kurie vandenį tekina link Nemuno, bet kai kurie paviršiumi jo nepasiekia. Tekėdami susigeria į smėlingą raguvos dugną ir vėl išnyra į paviršių jau arčiau upės. Čia yra net trys saviti upeliūkščio raguvoje ruožai, kurių mityba ir nuotėkio galimybės labai skiriasi. Jie vadi-

nami Upėtakis, Baryno ravas, Panarys. Pats įdomiausias – Baryno ravo upeliukas arba ruožas. Šio upeliuko ištakos yra 2 km nuo Nemuno kairiojo kranto, zandrinės pakilumos apsuptyje. Ištakų vieta prieš pusšimtį metų nusausinta – čia buvo praplėstos pievos. Žemiau upelio vaga ištiesinta – iškastas 700 m ilgio melioracinis kanalas. O toliau link Nemuno išlikęs natūralus upeliukas, kuris, likus 650–700 m iki Nemuno, staiga išdžiūsta ir pradingsta smėlyje. Tame pačiame kanjoniniame slėniuke 330 m atstumu iki Nemuno vanduo vėl netikėtai išteka į paviršių. Vanduo pamažu išnyra sausos smėlėtos vagos dugne, o žemiau už 15 m šlaituose atsiveria ir daugiau versmelių. Tirpstant sniegui pavasariinių polaidžių metu vanduo kartais bėga ištisa tėkmele raguvos dugno paviršiumi, bet vėliau vis dėlto labai greitai dalis vagos vėl lieka sausa. Tad jau labai klaidžiojantys ir slapukai yra visi ilgosios Rūsingės–Dubaklonio raguvos šaltinėliai, lyg stengdamiesi labai paslapčia pasiekti Didįjį Nemuną.

Dabartinė būklė ir kaptazas

Klajojančios Panaros–Dubaklonio versmės nėra kaptuotos, o ir vietinių nėra naudojamos ar labiau lankomos. Kurį laiką drėgnesniu laikotarpiu pačiurlenusios vėl prapuola, palikdamos tik smėlyje išgraužtas sausvages, įmantriai iškaptuotus išdžiūvusius kriokliukų laiptelius, išgraužas. Griovos dugne perplautas pilkai gelsvas smėlis, išplauti žvirgždo ir gargždo apvalainukų „sąnašynai“, yra padrėkimų ir išdžiūvusių duobėtų išplovų. Raguvos kranteliai pakilę virš smėlio, šakų ir suplautos spyglių pakloto „maišalynės“ stabilūs, apaugę žoline augalija, lapuočiais ir spygliuočiais medžiais. Išsiskiria buvusių didesnių poplūdžių palikimas – smėliu užneštos medžių šaknys, šakų ir nestorų medžio stuobrių užvartos. Todėl labai keistai atrodo lyg kokioje dykumoje išgaravusio ir pradingusio vandens tėkmės žymė – chaotiškai sujaukti smėlingos raguvos bevandeniai ruožai. Stebina tarp jų netikėtai atsiveriantys ir klaidžiojantys požeminio vandens ištakos židiniai. Rekognoskuotės metu tirtas šaltinėlis liejasi griovos dugne, supamas apie 10 m aukščio šlaitų. Šaltiniuotas srautas nuteka rytų kryptimi smėlingo dugno išplova. Įdomi ir vertinga geomorfologiniu ir hidrogeologiniu požiūriu raguva, pranykstantys ir vėl išnyrantys jos šaltinėliai.

Vandens fizinės savybės

Vanduo skaidrus, bekvapis. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-12-18) vanduo buvo 3,6 °C temperatūros, neutralus (pH – 7,44). Savitasis elektros laidis (SEL – 573 μS/cm), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = +318 mV), daug deguonies (O₂ = 10,3 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Šaltinio vanduo turi daug mineralinių medžiagų, jų koncentracija siekia 509 mg/l. Vanduo kietas (bendrasis kietumas 6,49 mg-ekv/l), pasižymi virinant lengvai pašalinamu karbonatinu kietumu. Nors jame neaptikta amonio ir nitritų, bet nitratų koncentracija (11,92 mg/l) rodo galimos aplinkos taršos požymius. Vanduo labai geležingas, geležies koncentracija net 4,77 mg/l, o tai net 24 kartus viršija rekomenduojamą koncentraciją geriamame vandenyje.

Šaltinio vanduo – kalcio, magnio hidrokarbonatinis, sulfatinis. Cheminę jo sudėtį galima išreikšti Kurlovo formule:

$$M0,5 \frac{HCO_3 79SO_4 14}{Ca 71 Mg 25} T 3,6 Q.$$

Nustatomo komponento pavadinimas	mg/l	Nustatyta vertė	
		mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	509		
Sausoji liekana 180 °C	348		
Bendraiss kietumas		6,49	
Karbonatinis kietumas		5,26	
Nekarbonatinis kietumas		1,23	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	9,84	0,28	4,22
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	43,20	0,90	13,57
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	320,95	5,26	79,34
Nitritai, NO ₂ ⁻	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	11,92	0,19	2,87
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	4,90	0,21	3,12
Kalis, K ⁺	1,25	0,03	0,45
Kalcis, Ca ²⁺	96,51	4,81	71,47
Magnis, Mg ²⁺	20,39	1,68	24,96
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,36		
Permanganato skaičius, mg O/l	6,08		
Bendroji geležis, mg/l	4,77		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	564		

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

„Irgi seni žmonės sakydavo, kai pradėjo atsirast kaimas, tai ten prie to upelio buvo pirmi namukai, kai žmonės pasistatė, paskiau žmonės traukėsi. O tas upelis, ten mano tėviškė, ten šaltiniai bėga ir jis ten paskiau išsisklaido, prapuola, nu tai taip ir praminė (Panarys). Taip sakydavo žmonės senesni“.

*Pasakojo Ona Aurylienė, gim. Panaros k.
Užrašė Dalia Blažulionytė*